Lietas arhīva Nr. A42-01878-20/7
ECLI:LV:ADRJRIT:2020:1012.A420187820.2.S

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĪGAS TIESU NAMS
SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2020.gada 12.oktobrī

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese D.Ābele,

piedaloties pieteicējiem /pers. A/ un /pers. B/, pieteicēju pārstāvei /pers. C/, atbildētājas – Latvijas Republikas – pusē pieaicinātās iestādes Tieslietu ministrijas pārstāvei /pers. D/ un trešajām personām /pers. E/ un /pers. F/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ un /pers. B/ pieteikumu par Tieslietu ministrijas valsts sekretāra 2020.gada 16.aprīļa lēmuma Nr.1–4.1/36 un lēmuma Nr.1–4.1/37 atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] 2020.gada 17.janvārī bērna aizbildne /pers. E/ vērsās Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijā (turpmāk arī – fonda administrācija) ar iesniegumu par uzturlīdzekļu izmaksu /pers. F/ (turpmāk arī – bērns) uzturam.

Ar fonda administrācijas 2020.gada 6.februāra lēmumu Nr.1–8/87246–1804 un 2020.gada 7.februāra lēmumu Nr.1–8/87243–1844 (turpmāk arī – apstrīdētie lēmumi) nolemts, t.sk. no 2020.gada 17.janvāra izmaksāt bērna aizbildnei /pers. B/ un /pers. A/ (turpmāk arī – pieteicēji) vietā uzturlīdzekļus bērnam 129,00 *euro* apmērā no katra pieteicēja, kā arī uzlikts pienākums pieteicējiem veikt fondā maksājumus par viņu vietā no fonda izmaksātajiem uzturlīdzekļiem un par tiem aprēķinātajiem likumiskajiem procentiem. Nepiekrītot šiem lēmumiem, pieteicēji tos apstrīdēja Tieslietu ministrijas (turpmāk arī – ministrija) valsts sekretāram.

[2] Ar ministrijas valsts sekretāra 2020.gada 16.aprīļa lēmumu Nr.1–4.1/36 (turpmāk arī – lēmums Nr.1–4.1/36) un lēmumu Nr.1–4.1/37 (turpmāk arī – lēmums Nr.1–4.1/37) nolemts atstāt negrozītus apstrīdētos lēmumus. Lēmumos ietverts šāds pamatojums.

[2.1] Ar Rīgas bāriņtiesas 2019.gada 17.decembra lēmumu Nr.1–6/2672 /pers. E/ iecelta par bērna aizbildni. Savukārt, pārbaudot ziņas Tiesu informatīvajā sistēmā, tika konstatēts, ka pieteicējiem nav ar spēkā stājušos tiesas nolēmumu noteikts pienākums maksāt uzturlīdzekļus bērna uzturam. Līdz ar to fonda administrācija par uzturlīdzekļu izmaksu lēma Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma 11.pantā paredzētajā kārtībā, proti administratīvā procesa ietvaros.

[2.2] Bērna dzimšanas reģistrā kā viņas māte un tēvs ir norādīti pieteicēji. Līdz ar to pieteicējiem ir pienākums nodrošināt uzturlīdzekļus bērna uzturam.

Ņemot vērā, ka pieteicēji nepildīja savu pienākumu un nenodrošināja uzturlīdzekļus bērna uzturam, kā arī nenorādīja fonda administrācijai uz apstākļiem, kas saskaņā ar Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma 11.panta piekto daļu var būt šķērslis uzturlīdzekļu izmaksai no fonda, fonda administrācija pamatoti secināja, ka ir iestājušies visi priekšnoteikumi uzturlīdzekļu izmaksai no fonda, un pamatoti pieņēma lēmumu par uzturlīdzekļu izmaksu bērna aizbildnei. Fakts, ka pieteicēji nezināja par Rīgas bāriņtiesas 2019.gada 17.decembra lēmumu un uz apstrīdēto lēmumu pieņemšanas laiku notika aktīva tiesvedība administratīvajā lietā Nr.A420135019 par aizgādības tiesību atjaunošanu, nekādā veidā neatbrīvo pieteicējus no pienākuma maksāt bērnam uzturlīdzekļus. Turklāt fonda administrācijai nebija jāsagaida spriedums administratīvajā lietā Nr.A420135019, jo fonda administrācijas primārais uzdevums ir aizsargāt bērna intereses, pēc iespējas īsākā laikā nodrošinot bērnu ar uzturlīdzekļiem gadījumā, kad vecāks nepilda tam ar likumu uzlikto pienākumu. Uzturlīdzekļi ir bērna ikmēneša uzturēšanas izdevumi, kurus nodrošināt bērnam ir katra vecāka pienākums neatkarīgi no viņa spējām uzturēt bērnu un viņa mantas stāvokļa, un kuru minimālo apmēru, pamatojoties uz Civillikuma 179.panta piekto daļu, noteicis Ministru kabinets.

[2.3] Ņemot vērā, ka fonda administrācija pamatoti nolēma izmaksāt bērna aizbildnei uzturlīdzekļus no fonda, secināms, ka fonda administrācija tiesiski uzlika pieteicējiem pienākumu viņu vietā no fonda izmaksāto uzturlīdzekļu un par tiem aprēķināto likumisko procentu maksājumus veikt fondā.

[2.4] Ievērojot konkrētajā lietā konstatētos apstākļus, pieteicēji ir atzīstami par parādniekiem Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma izpratnē.

[3] Nepiekrītot lēmumiem Nr.1–4.1/36 un Nr.1–4.1/37, pieteicēji vērsās administratīvajā tiesā ar pieteikumu par šo lēmumu atcelšanu. Pieteikumā pieteicēji norāda, ka apstrīdētie lēmumi pieņemti priekšlaicīgi, nesagaidot galīgo tiesas spriedumu administratīvajā lietā Nr.A420135019. Pieteicēju ieskatā, viņi nav atzīstami par parādniekiem Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma izpratnē, jo tiesa nav pieņēmusi nolēmumu, ar kuru pieteicējiem būtu noteikts pienākums maksāt uzturlīdzekļus bērna uzturam. Tāpat pastāv arī strīds par Rīgas bāriņtiesas 2019.gada 17.decembra lēmuma Nr.1–6/2672, ar kuru /pers. E/ iecelta par bērna aizbildni, tiesiskumu. Pieteicēji uzskata, ka atbildētājs nav ievērojis Administratīvā procesa likuma 7., 9., 10 un 14.[1]pantā iekļautos principus, proti, tiesiskuma, patvaļas aizlieguma, tiesiskās paļāvības un procesuālā taisnīguma principu.

Tāpat rakstveida paskaidrojumos tiesai pieteicēji ir norādījuši emocionāla rakstura apsvērumus un kritiku, kas veltīta iestādēm un trešajām

personām.

[4] Ministrija tiesai iesniegtajā rakstveida paskaidrojumā un papildus paskaidrojumā pieteikumu neatzīst un lūdz to noraidīt, pamatojoties uz lēmumos ietvertajiem argumentiem, kā arī papildus norādītajiem apsvērumiem.

[4.1] Tas, ka pieteicējiem ir pārtrauktas aizgādības tiesības, nenozīmē, ka viņiem būtu beidzies pienākums uzturēt savu bērnu. Uzturlīdzekļu došanas pienākums izbeidzas tad, kad izbeidzas aizgādība.

Lai gan pieteicēji norāda, ka viņi nav zinājuši par aizbildņa iecelšanu un uz apstrīdēto lēmumu pieņemšanas laiku notikusi aktīva tiesvedība administratīvajā lietā Nr.A420135019 par aizgādības tiesību atjaunošanu, no pieteikuma un apstrīdēšanas iesniegumiem redzams, ka pieteicēji uzskata, ka viņiem bērna uzturam nav jāmaksā uzturlīdzekļi. Pieteicēju norādītie apstākļi nekādā veidā neatbrīvo viņus no pienākuma nodrošināt bērnu ar uzturlīdzekļiem. Turklāt ministrija pieteicēju norādīto, ka viņi nav zinājuši par aizbildņa iecelšanu, vērtē kritiski, jo atbilstoši Bāriņtiesu likuma 22.panta otrajai daļai, pieņemot lēmumu par aizgādības tiesību pārtraukšanu un aizbildņa iecelšanu, bāriņtiesa informē vecākus par šo faktu, tostarp norādot aizbildņa kontaktinformāciju saziņai ar bērna vecākiem.

Ņemot vērā, ka pieteicēji nepildīja savu pienākumu un nenodrošināja uzturlīdzekļus bērna uzturam, bērna aizbildne bija tiesīga administratīvā procesa kārtībā vērsties fonda administrācijā ar iesniegumu par uzturlīdzekļu izmaksu no fonda pieteicēju vietā.

Konkrētajā gadījumā ne fonda administrācijai, ne ministrijai nebija jāgaida galīgais nolēmums administratīvajā lietā Nr.A420135019. Konstatējot, ka ir iestājušies visi Uzturlīdzekļu garantiju fonda likumā noteiktie priekšnoteikumi uzturlīdzekļu izmaksai, fonda administrācija pamatoti ir pieņēmusi apstrīdētos lēmumus par uzturlīdzekļu izmaksu no fonda pieteicēju vietā. Secīgi arī pieteicējiem uzliktais pienākums veikt no fonda izmaksāto uzturlīdzekļu un par tiem aprēķināto likumisko procentu maksājumus fondā ir uzlikts tiesiski.

[4.2] Pieteicēji pieteikumā atsaucas uz spēka neesošā Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma normām un spēkā neesošiem Ministru kabineta 2009.gada 5.maija noteikumiem Nr.408 „Noteikumi par iesnieguma paraugu uzturlīdzekļu izmaksai un iesniegumam pievienojamajiem dokumentiem". Līdz ar to pieteicēji nonākuši pie maldīga uzskata, ka personai ir tiesības saņemt uzturlīdzekļus no fonda tikai gadījumā, ja ir stājies spēkā tiesas nolēmums par to piedziņu un tiesu izpildītājs ir izsniedzis izziņu, ka tiesas spriedumu nav iespējams izpildīt.

Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma (redakcijā, kas spēkā no 2017.gada 1.februāra) 11.pants paredz uzturlīdzekļu saņemšanu administratīvā procesa ietvaros. Ņemot vērā, ka pieteicēji nenodrošināja uzturlīdzekļus bērna uzturam un uzturlīdzekļi pieteicēju vietā tiek maksāti no fonda, pieteicēji ir atzīstami par parādniekiem Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma izpratnē.

[4.3] Ministrija nekonstatē, ka lietas izskatīšanas laikā būtu pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 7.pantā ietverto tiesiskuma principu, 9.pantā ietverto patvaļas aizlieguma principu, 10.pantā ietverto tiesiskās paļāvības principu un 14.pantā ietverto procesuālā taisnīguma principu. Pārsūdzētajos lēmumos ir izvērtēti lietas faktiskie un tiesiskie apstākļi, lēmumi ir pamatoti ar tiesību normām un to atcelšanai nav tiesiska pamata.

[4.4] Fonda administrācijā 2020.gada 17.janvārī tika saņemti divi bērna aizbildnes iesniegumi par uzturlīdzekļu izmaksu bērna uzturam – viens iesniegums par izmaksu bērna mātes (pieteicējas) vietā, otrs iesniegums – par izmaksu bērna tēva (pieteicēja vietā). Iesniegumam netika pievienoti citi dokumenti.

Ņemot vērā, ka fonda administrācijas rīcībā nebija Rīgas bāriņtiesas 2019.gada 17.decembra lēmuma Nr.1–6/2672 teksta, šāds dokuments arī netika izsniegts pieteicējai, atbildot uz viņas 2020.gada 28.janvāra iesniegumu par lietas materiālu izsniegšanu.

[4.5] Fonda administrācija savu darbību uzturlīdzekļu izmaksas nodrošināšanā īsteno, ievērojot labas pārvaldības principu, tostarp vadās no Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta astotajā daļā un Administratīvā procesa likuma 59.panta otrajā daļā noteiktā.

Izskatot /pers. E/ iesniegumu par uzturlīdzekļu izmaksu, fonda administrācija pārbaudīja Iedzīvotāju reģistrā un Nepilngadīgo personu atbalsta informācijas sistēmā pieejamo informāciju par bērnam iecelto aizbildni un konstatēja, ka ar Rīgas bāriņtiesas 2019.gada 17.decembra lēmumu Nr.1–6/2672 /pers. E/ ir iecelta par bērna aizbildni.

[4.6] Ievērojot to, ka ar Rīgas bāriņtiesas lēmumu ieceltā aizbildne /pers. E/ līdz šim brīdim nav beigusi pildīt aizbildņa pienākumus, kā arī to, ka izpildās pārējie priekšnoteikumi uzturlīdzekļu izmaksai no fonda administrācijas pieteicēju vietā, ministrija pamatoti atstāja negrozītus pārsūdzētos lēmumus.

[4.7] Apstrīdēšanas iesniegumā netika izteiktas šaubas par to, ka kopš apstrīdēto lēmumu pieņemšanas būtu mainījušies lietas faktiskie apstākļi un /pers. E/ būtu atstādināta no aizbildņa pienākumu pildīšanas. Tādēļ ministrija lēmumus pieņēma, balstoties uz fonda administrācijas konstatēto informāciju. Gadījumā, ja apstrīdēšanas procesa laikā mainītos apstākļi, proti, aizbildnis tiktu atcelts no aizbildņa pienākuma pildīšanas, fonda administrācija par to nekavējoties informētu ministriju.

Tas, ka pieteicēji, iespējams, netika informēti par Rīgas bāriņtiesas lēmumu, neatbrīvo viņus no pienākuma maksāt uzturlīdzekļus bērna uzturam. Savukārt pieteicēju argumentam, ka aizbildnis neīsteno aizbildņa pienākumus, izskatāmajā lietā nav nozīmes, jo šādu faktu pārbaude uzturlīdzekļu piešķiršanas procesā nav paredzēta. Gadījumā, ja pieteicēji uzskata, ka bērna aizbildne nepilda savus pienākumus vai pilda tos nepilnīgi, viņiem par to ir jāsniedz informācija Rīgas bāriņtiesā.

[5] Trešā persona /pers. E/ tiesai iesniegtajā rakstveida paskaidrojumā norāda, ka 2019.gada 17.decembrī kļuva par bērna aizbildni. Rīgas bāriņtiesas darbiniece, iepazīstinot ar aizbildņa tiesībām un pienākumiem, īpaši uzsvēra aizbildņa pienākumu iesniegt iesniegumu par uzturlīdzekļu izmaksu fonda administrācijai. Iesniegums fonda administrācijai tika iesniegts 2020.gada 17.janvārī. Pēc iesnieguma iesniegšanas pieteicēja vairākas reizes zvanījusi bērnam un draudējusi, kā arī lūgusi, lai meita pierunā aizbildni atsaukt savu iesniegumu. Tāpat pieteicēja ir zvanījusi gan aizbildnes darba devējam, gan meitas mācību iestādes direktorei, gan draudzes, ko aizbildne un meita apmeklē, mācītājam, apmelojot viņas. Pēc saņemtajiem draudu zvaniem aizbildne konsultējusies ar Rīgas bāriņtiesas darbinieci par to, vai nebūtu labāk atteikties no uzturlīdzekļiem, lai pieteicēji beigtu vajāt gan aizbildni, gan meitu. Taču Rīgas bāriņtiesas darbiniece neieteica to darīt, jo pat tad, ja aizbildne var pilnībā nodrošināt bērna ikdienas materiālās prasības bez vecāku uzturlīdzekļiem, aizbildnes pienākumos ietilpst veidot uzkrājumus no vecāku uzturlīdzekļiem bērna nākotnei. Trešā persona norāda, ka viņai personīgi pieteicēju nauda nav vajadzīga. Uzturlīdzekļi ir vajadzīgi bērnam kaut vai tikai kā kompensācija par visām ciešanām, kuras viņai ir sagādājuši pieteicēji.

[6] Trešā persona /pers. F/ tiesai iesniegtajā rakstveida paskaidrojumā norāda, ka no 2019.gada 17.decembra dzīvo pie aizbildnes. Pieteicēja zvanījusi gan viņas mācību iestādes direktorei, gan aizbildnes darba devējam, gan draudzes, ko viņa un aizbildne apmeklē, mācītājam un apmelojusi, jo negribēja maksāt uzturlīdzekļus. Viņa ir informēta, ka aizbildne vairākas reizes vērsusies Rīgas bāriņtiesā ar jautājumu, vai nevajadzētu atteikties no uzturlīdzekļiem, lai iestātos miers. Taču Rīgas bāriņtiesa to neieteica darīt. Trešā persona uzskata, ka pieteicēji joprojām ir viņas vecāki un viņiem ir meitai jāpalīdz, kamēr viņa nav kļuvusi pilngadīga, nav ieguvusi izglītību un darbu, lai pati sevi uzturētu.

[7] Tiesas sēdē pieteicēji prasījumu uzturēja, balstoties uz pieteikumā tiesai un rakstveida paskaidrojumos norādīto apsvērumu pamata. Atbildētāju

pārstāvošās iestādes pārstāve prasījumu neatzina uz lēmumos un rakstveida paskaidrojumos norādīto argumentu pamata. Trešās personas pieteikumu atzina par nepamatotu, balstoties uz rakstveida paskaidrojumos norādītajiem apsvērumiem.

Motīvu daļa

[8] Tiesa, izvērtējusi procesa dalībnieku rakstveidā un mutvārdos tiesas sēdē sniegtos paskaidrojumus, lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, secina, ka pieteikums nav pamatots un ir noraidāms.

[9] Tātad lietā ir izšķirams jautājums par to, vai fonda administrācija pamatoti lēma izmaksāt bērna aizbildnei pieteicēju vietā uzturlīdzekļus bērnam 129,00 *euro* apmērā no katra pieteicēja, kā arī par to, vai pamatoti uzlika pienākumu pieteicējiem veikt fondā viņu vietā no fonda izmaksāto uzturlīdzekļu un par tiem aprēķināto likumisko procentu maksājumus.

[10] Fonda izveidošanas mērķis ir īstenot bērna tiesības uz sociālo nodrošinājumu un veicināt bērna izglītības iegūšanu gadījumos, kad viens no vecākiem vai abi vecāki to nenodrošina (Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma 2. un 3.pants). Nodrošināt uzturlīdzekļus bērnam ir katra vecāka pienākums neatkarīgi no viņa spējām uzturēt bērnu un viņa mantas stāvokļa, kā arī neatkarīgi no tā, ka bērns nedzīvo kopā ar vecākiem (Latvijas Republikas Civillikuma (turpmāk – Civillikums) 179.panta pirmā, otrā un piektā daļa).

Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma 10.panta pirmā daļa noteic vispārīgos kritērijus uzturlīdzekļu saņemšanai. Proti, iesniedzējam ir tiesības saņemt uzturlīdzekļus no fonda, ja vienlaikus pastāv šādi apstākļi: 1) iesniedzējam un bērnam ir Latvijas Republikā piešķirts personas kods un deklarēta dzīvesvieta Latvijas Republikā; 2) bērns ir iesniedzēja aprūpē, izņemot gadījumu, kad pilngadīga persona ir iesniegusi iesniegumu par uzturlīdzekļu izmaksu savam uzturam; 3) pilngadīga persona turpina iegūt pamatizglītību, vidējo izglītību, arodizglītību vai speciālo izglītību Latvijas Republikā, bet ne ilgāk kā līdz 21 gada vecuma sasniegšanai; 4) iestājies viens no šā likuma 3. panta pirmajā daļā minētajiem gadījumiem.

Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma 3.panta pirmās daļas 1.punkts noteic, ka (..) ar fonda līdzekļiem tiek nodrošināti bērni līdz pilngadības sasniegšanai, kā arī personas pēc pilngadības sasniegšanas, ja tās turpina iegūt pamatizglītību, vidējo izglītību, arodizglītību vai speciālo izglītību Latvijas Republikā, bet ne ilgāk kā līdz 21 gada vecuma sasniegšanai, ja vecāks nenodrošina bērnam uzturlīdzekļus vismaz šā likuma 13.panta 2.^{2}daļā noteiktajā apmērā un nepastāv kāds no šā likuma 11.panta piektajā daļā minētajiem apstākļiem.

Savukārt no fonda tiek izmaksāti uzturlīdzekļi, tostarp, arī gadījumos, ja vecākam nav ar tiesas nolēmumu par uzturlīdzekļu piedziņu vai vienošanos par uzturlīdzekļiem noteikts pienākums maksāt uzturlīdzekļus bērna uzturam un iestājies šā likuma 3.panta pirmās daļas 1.punktā minētais gadījums, (Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma 10.panta otrā daļa, 11.panta pirmā daļa). Turklāt, fonda administrācijai, pieņemot lēmumu par uzturlīdzekļu izmaksu no fonda, ir pienākums vienlaikus uzlikt par pienākumu parādniekam veikt uzturlīdzekļu un likumisko procentu maksājumus fondā (Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma 11.panta septītā daļa).

[11] Tādējādi, ievērojot minēto, visiem vecākiem saskaņā ar Civillikuma 179.panta piekto daļu ir pienākums nodrošināt bērnam minimālos uzturlīdzekļus, ko nosaka Ministru kabinets, ņemot vērā valstī noteikto minimālo mēnešalgu un bērna vecumu. Saskaņā ar Ministru kabineta 2019.gada 10.decembra noteikumu Nr.616 "Noteikumi par uzturlīdzekļu apmēru, ko izmaksā no Uzturlīdzekļu garantiju fonda" 3.2.apakšpunktu no fonda par pilnu kalendāra mēnesi izmaksā uzturlīdzekļus 129 *euro* katram bērnam no septiņu gadu vecuma sasniegšanas līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai un pilngadīgai personai no 18 gadu vecuma sasniegšanas līdz 21 gada vecuma sasniegšanai. Turklāt uzturlīdzekļus no fonda izmaksā arī gadījumā, ja nav pieņemts tiesas nolēmums par uzturlīdzekļu izmaksu, bet izpildās likumā noteiktie kritēriji.

[12] Savukārt kā apstākļus, kas izslēdz uzturlīdzekļu izmaksu, likumdevējs paredzējis Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma 11.panta piektajā daļā paredzētos gadījumus. Proti, fonda administrācija atsaka uzturlīdzekļu izmaksu no fonda, ja konstatēts kāds no šādiem apstākļiem: 1) vecāks, no kura iesniedzējs vēlas saņemt uzturlīdzekļus, īsteno bērna aprūpi Civillikuma 177.panta ceturtās daļas un 178.panta otrās daļas izpratnē; 2) persona, no kuras iesniedzējs vēlas saņemt uzturlīdzekļus, nav bērna vecāks; 3) ir spēkā tiesas nolēmums vai vienošanās par uzturlīdzekļiem bērna uzturam; 4) pastāv šā likuma 14.panta pirmās daļas 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 12., 14. un 15.punktā minētie apstākļi, kas ietekmē iesniedzēja tiesības saņemt uzturlīdzekļus no fonda; 5) pastāv strīds par uzturlīdzekļu maksāšanas pienākumu.

[13] No lietas apstākļiem izriet, ka pieteicēji /pers. A/ un /pers. B/ gan uz apstrīdēto un pārsūdzēto lēmumu pieņemšanas brīdi, gan laikā, kad tiesa pabeidza lietas skatīšanu pēc būtības, bija reģistrēti kā bērna /pers. F/ vecāki. To apstiprina Tiesu informācijas sistēmā pieejamā informācija no Iedzīvotāju reģistra. Šajā sakarā tam apstāklim, ka pieteicēji savulaik bērnu adoptēja, nav nozīmes, jo adoptētais bērns un viņa pēcnācēji attiecībā pret adoptētāju un viņa radiniekiem iegūst laulībā dzimuša bērna tiesisko stāvokli kā personiskajās, tā mantiskajās attiecībās; adoptētājs iegūst tiesības īstenot aizgādību, bet atcelt adopciju var, pastāvot noteiktiem apstākļiem, un vienīgi adoptētajam sasniedzot pilngadību (Civillikuma 171. –172., 175.pants).

Tāpat no lietas apstākļiem ir konstatējams, ka /pers. F/ uz pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas brīdi bija sasniegusi 17 gadu vecumu un saskaņā ar Rīgas bāriņtiesas lēmumu Nr.1–6/2672 par viņas aizbildni no 2019.gada 17.decembra bija iecelta /pers. E/ (*lietas 270.–272.lapa*). Turklāt, kā tiesas sēdē paskaidroja gan aizbildne, gan bērns, tad bērns kopš bāriņtiesas 2019.gada 17.decembra lēmuma dzīvo pie aizbildnes un atrodas aizbildnes aprūpē. Tāpat tiesa konkrētajā gadījumā nekonstatē arī apstākļus, kas norādīti Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma 11.panta piektajā daļā un 14.panta pirmās daļas 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 12., 14. un 15.punktā, kas ir pamats atteikumam izmaksāt uzturlīdzekļus. Uz šādiem apstākļiem nav norādījuši arī pieteicēji.

Tāpat tiesa konstatē, ka lietā nav iesniegti pierādījumi, ka pieteicēji būtu nodrošinājuši minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērnam. Līdz ar to lietā nepastāv strīds, ka pieteicēji lietā vērtējamajā periodā kopš aizbildnes iecelšanas ar bāriņtiesas 2019.gada 17.decembra lēmumu nav maksājuši uzturlīdzekļus bērnam.

Tādējādi tiesa atzīst, ka bija iestājušies apstākļi (pieteicēji kā vecāki nemaksāja uzturlīdzekļus bērnam, kurš dzīvoja pie aizbildnes un turpināja mācības, kā arī nepastāvēja apstākļi, kas izslēgtu uzturlīdzekļu izmaksu), lai apmierinātu bērna aizbildnes iesniegumu un pieņemtu lēmumu par uzturlīdzekļu izmaksu bērnam, kā arī uzliktu pienākumu pieteicējiem veikt maksājumus fondā par bērnam no fonda izmaksātajiem uzturlīdzekļiem un likumiskajiem procentiem.

[14] Tāpat tiesa nekonstatē, ka fonda administrācija vai ministrija būtu pieļāvusi kādus procesuālus pārkāpumus lēmumu pieņemšanā. Fonda administrācija pirms lēmuma pieņemšanas ir devusi iespēju pieteicējiem sniegt paskaidrojumus un pierādījumus par iesniegto uzturlīdzekļu iesniegumu saskaņā ar Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma 11.panta otro daļu (*lietas 59.–62., 154.–155., 164.lapa*), ko pieteicēji ir arī izdarījuši (*lietas 99.–107.lapa*). Tāpat fonda administrācija ar lēmumiem ir arī brīdinājusi pieteicējus par administratīvā akta piespiedu izpildi un informējusi par iespēju noslēgt

ar fonda administrāciju vienošanos par kārtību, kādā viņi veic uzturlīdzekļu un par tiem aprēķināto likumisko procentu maksājumus fonda administrācijai, kā to paredz Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma 11.panta septītās daļas 2. un 3.punkts. Turklāt, balstoties uz pieteicēju izteikto lūgumu, fonda administrācija ir noslēgusi vienošanos ar pieteicējiem par samazinātu uzturlīdzekļu apmēra iemaksu fondā (*lietas 131.–133., 171.–173.lapa*).

Lai arī pieteicēji ir norādījuši, viņu ieskatā, uz vairāku Administratīvā procesa likuma principu (tiesiskuma, tiesiskās paļāvības un procesuālā taisnīguma princips) pārkāpšanu, pieteicēji nav precizējuši, kā tieši izpaužas šo principu pārkāpums, tādējādi tiesa nevar izvērtēt šos iebildumus.

[15] Izvērtējot pieteicēju rakstveida paskaidrojumos un tiesas sēdēs paustos apsvērumus un iebildumus, tiesa atzīst, ka tie nevar būt pamats pārsūdzēto lēmumu atcelšanai.

[15.1] Tiesa piekrīt pieteicēju argumentam, ka joprojām nav stājies spēkā Administratīvās rajona tiesas spriedums lietā Nr.A420135019, ar kuru noraidīts pieteicēju pieteikums par bāriņtiesas 2018.gada 6.novembra lēmuma Nr.1–6/2327 atzīšanu par prettiesisku, ar kuru atteikts atjaunot līdzpieteicējiem pārtrauktās aizgādības tiesības. Kā redzams no Tiesu informācijas sistēmā pieejamās informācijas, lieta atrodas izskatīšanā Administratīvajā apgabaltiesā. Vienlaicīgi tas nav pamats secinājumam, ka fonda administrācija ir pārsteidzīgi pieņēmusi lēmumu, nesagaidot galīgo nolēmumu konkrētajā lietā. Tiesa vēlas norādīt, ka tas apstāklis, ka bērns vairs nedzīvo pie vecākiem (kuriem turklāt ir pārtrauktas bērna aizgādības tiesības), nav pamats atbrīvot vecākus no pienākuma uzturēt bērnu. Kā jau minēts, pienākums uzturēt bērnu izriet no Civillikumā nostiprinātajiem principiem, un likumdevējs nav ierobežojis nosakāmo uzturlīdzekļu apjomu, izņemot minimālo uzturlīdzekļu apmēru, kuru katram vecākam neatkarīgi no viņa mantas stāvokļa ir pienākums nodrošināt katram savam bērnam (*Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2011.gada 18.maija sprieduma Nr.SKC–863/2011 11. punkts*).

Uzturlīdzekļu jautājums ir izvērtējams kopsakarā ar bērnu tiesību īstenošanu (*Satversmes tiesas 2011.gada 10.janvāra sprieduma lietā Nr.2010–18–01 17.punkts*). Tas nozīmē, ka arī laika periodā, kad bērns dzīvo pie citiem cilvēkiem un notiek tiesvedība par bāriņtiesas atteikumu atjaunot pieteicējiem pārtrauktās aizgādības tiesības, bērnam ir tiesības uz adekvātu aprūpi, ko var nodrošināt t.sk. ar attiecīgu finansiālu atbalstu. Ja vecāki paši labprātīgi nemaksā uzturlīdzekļus, tad šo funkciju uzņemas valsts ar fonda starpniecību, attiecīgi uzliekot par pienākumu vecākiem atmaksāt bērna uzturam izmaksāto summu kopā ar likumiskajiem procentiem. Tiesa neapstrīd, ka pieteicējiem varētu būt sarežģīti maksāt valstī noteikto minimālo uzturlīdzekļu apmēru, ņemot vērā pieteicējas invaliditāti un veselības stāvokli, taču likumdevējs skaidri ir paudis savu tiesībpolitisku izšķiršanos, atzīstot, ka vecāku finansiālais stāvoklis nevar būt pamats viņus atbrīvot no uzturlīdzekļu maksāšanas. Šajā sakarā tiesa vēlas arī norādīt, ka šāds pieteicēju arguments ir kritiski vērtējams arī no tā viedokļa, ka, ja bērns dzīvotu pie vecākiem, tad viņiem būtu pienākums uzturēt bērnu neatkarīgi no savas rocības. Līdz ar to ir tikai saprātīgi, ka vecāki nodrošina līdzekļus bērna uzturam, pat ja bērns vairs nedzīvo pie vecākiem. Tāpat tiesa vēlas norādīt, ka šīs lietas ietvaros nav vērtējama pieteicēju kritika par aizbildnes un bērna dzīvesveidu, t.i., par to, kā tiek izlietoti arī fonda maksātie uzturlīdzekļi. Ja pieteicējiem ir iebildumi par aizbildnes rīcību, tad viņiem ir iespēja ar attiecīgu informāciju vērsties bāriņtiesā.

[15.2] Vērtējot pieteicēju argumentus par bāriņtiesas lēmumu par aizbildņa iecelšanu, tiesa norāda, ka arī tam, vai pieteicēji ir tikuši pieaicināti aizbildņa iecelšanas procesā iestādē, vai nav pieaicināti, izskatāmajā lietā nav izšķirošas nozīmes, jo, kā jau tiesa minēja iepriekš, bērnam ir likumā nodrošinātas tiesības saņemt uzturlīdzekļus neatkarīgi no tā, vai bērns dzīvo pie vecākiem vai citiem cilvēkiem, šajā gadījumā – aizbildnes.

Turklāt saskaņā ar Tiesu informācijas sistēmā pieejamo informāciju pieteicēji ir vērsušies Administratīvajā rajona tiesā par Rīgas bāriņtiesas 2019.gada 17.decembra lēmumu Nr.1–6/2672. Tādējādi pieteicēji ir izmantojuši savas tiesības pārsūdzēt šo administratīvo aktu, kā rezultātā vienīgi attiecīgās lietas ietvaros, ja tāda tiks ierosināta, var tikt vērtēts bāriņtiesas lēmuma tiesiskums.

[15.3] Kā nepamatoti ir noraidāmi pieteicēju pārstāves iebildumi, ka ekrānšāviņā no sistēmas attiecīgais bāriņtiesas lēmums ir norādīts ar tādu numuru, kas liecinot par šāda lēmuma pieņemšanu tikai nākotnē, un fonda administrācijas rīcībā uz lēmuma pieņemšanas brīdi nebija spēkā esoša lēmuma. Tiesa piekrīt, ka ekrānšāviņā no Nepilngadīgo personu atbalsta informācijas sistēmas ailītē "lēmuma numurs" ir norādīts skaitlis "2020" – 1–6/2672/17.12.2020 (*lietas 224.lapa*). Vienlaikus no šīs pašas izdrukas izriet, ka pārējā būtiskā informācija – gan lēmuma datums (17.12.2019.), gan bērns (/pers. F/), gan uzdevums (/pers. E/ par bērnu /pers. F/), gan tēma (personai iecelts aizbildnis), izdevējs (Rīgas bāriņtiesa), gan arī paša lēmuma numura pirmā daļa (1–6/2672), lasot to kopā ar ekrānšāviņu no Iedzīvotāju reģistra par aizbildņa iecelšanu (*lietas 225.lapa*) un pašu bāriņtiesas lēmumu (*lietas 270.–272.lapa*), kā arī trešās personas /pers. E/ sniegtajiem paskaidrojumiem, ka fonda administrācijai ir uzrādījusi bāriņtiesas lēmumu, novērš jebkādas šaubas par to, ka fonda administrācija pieņēma lēmumus, balstoties uz valsts iestāžu reģistros pārbaudītu informāciju par aizbildņa iecelšanu.

[16] Papildus minētajam tiesa norāda, ka Senāts, atsaucoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas atziņām, vairākkārt atzinis, ka no Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.panta izriet tiesas pienākums argumentēt spriedumu, bet tas nav saprotams kā prasība detalizēti atbildēt uz jebkuru argumentu. Tiesnešiem ir jāuzklausa visi argumenti, bet viņiem nav pienākums detalizēti atrunāt jebkuru iesniegumu vai skaidri atbildēt uz jebkuru paskaidrojumu. Tiesai ir atļauts izvērtēt argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa *(sk. Senāta 2005.gada 22.novembra sprieduma lietā Nr.SKA–378/2005 12.punkts)*. Ievērojot minēto, tiesa vēlas norādīt, ka cilvēcīgi saprot, cik emocionāli smaga pieteicējiem ir šī administratīvā tiesvedība, tomēr konkrētajā lietā nav vērtējams ne tas, cik labi vecāki pieteicēji centās būt un kā gādāja par bērnu, nodrošinot t.sk. dažādu interešu izglītības nodarbību apmeklēšanu, cik daudz naudas investēja bērna uzturēšanā, ne arī tas, cik, pieteicēju ieskatā, nepateicīgs ir bērns, novēršoties no vecākiem. Tā kā lietā ir izšķirams vienīgi jautājums par to, vai pārsūdzētie lēmumi ir tiesiski, šī iemesla dēļ tiesa neanalizēs pārējos pieteicēju emocionālos apsvērumus un iestādēm un trešajām personām veltīto kritiku, jo tie nevar ietekmēt tiesas izdarītos secinājumus pēc būtības.

[17] Gan iestādi, gan tiesu saista normatīvajos aktos noteiktās prasības, tādēļ atkāpšanās no tām būtu patvaļīga. Judikatūrā ir atzīts, ka tiesa atsevišķos gadījumos var nepiemērot tiesību normā paredzētās obligātās sekas, ja konstatē tādus apstākļus, kad tiesību normās noteiktajām obligātajām sekām ir jāatkāpjas samērīguma principa priekšā. Proti, netipiskos gadījumos. Netipisks ir tāds gadījums, kas izpilda visus likuma normas tiesiskā sastāva nosacījumus, taču ar to nesaraujami saistīti papildu apstākļi, kas būtiski maina šī gadījuma raksturu. Netipiskus gadījumus likumdevējs nav apzinīgi ietvēris savā likuma normā īstenotajā gribā, jo tas nav tos paredzējis. Tas līdz ar to attiecībā uz netipiskajiem gadījumiem nav izdarījis arī samērīguma apsvērumus un nav iekļāvis tos normā paredzētajās tiesiskajās sekās (*sk. Levits E. Samērīguma princips un obligātais administratīvais akts. Jurista Vārds, Nr.13, 27.03.2007.*). Izskatāmajā lietā tiesa nekonstatē tādus netipiskus lietas apstākļus, kas ļautu tiesai, pamatojoties uz samērīguma apsvērumiem, atkāpties no likumdevēja noteiktā regulējuma par pienākumu maksāt uzturlīdzekļus un to izmaksas kārtību. Līdz ar to konkrētajā gadījumā nav saskatāmi tādi īpaši apstākļi, kas būtu par pamatu atcelt pārsūdzētos lēmumus.

[18] Ņemot vērā iepriekš minēto, tiesa atzīst, ka pārsūdzētie lēmumi ir tiesiski un pamatoti, bet pieteicēju pieteikums – nepamatots un noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.–251.pantu un 289.–291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

Noraidīt /pers. A/ un /pers. B/ pieteikumu par Tieslietu ministrijas valsts sekretāra 2020.gada 16.aprīļa lēmuma Nr.1–4.1/36 un lēmuma Nr.1–4.1/37 atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese D.Ābele